

Finansklagenemnda Person

Avgjørelse FinKN 2025-349

3.4.2025

DNB Livsforsikring AS (Pensjon, Personal)

Livsforsikring/uføredekninger/pensjon

Innskuddspensjon- eier/ ansatt - tilbakebetaling av innskudd - conductio indebiti.

Klager var eneaksjonær/leder og ifølge foretaket ansatt i selskap A og B. Virksomhetene innbetalte på innskuddspensjonsavtaler. Klager var innmeldt i ordningen. Etter hvert ble selskap B slått konkurs, og klager var ikke lenger eier av A. Flere år senere krevde klager utbetaling av pensjonskapitalen opparbeidet i selskap A og B, da han mente at han ikke hadde vært ansatt og/eller mottatt lønn i deler av periodene selskapene innbetalte pensjon for han som arbeidstaker. Klager mente videre at innbetalingene derfor var ugyldige, og at disse måtte tilbakeføres til klager som daværende eier. Foretaket avslo kravene. Saken reiste spørsmål om klager som tidligere aksjonær/leder kunne kreve utbetalt pensjonskapitalen innbetalt av selskapene, herunder om avtalene/innbetalinger kunne annulleres. Nemnda kunne ikke se at klager etter loi. hadde krav på utbetaling av pensjonskapitalen. Klager hadde videre ikke sannsynliggjort at han ikke hadde vært ansatt eller mottatt lønn i det firmaet han selv var eneeier og daglig leder for, og han hadde derfor ikke krav på tilbakebetaling etter reglene om conductio indebiti. Nemnda ga foretaket medhold.

Saksfremstilling

Klager var eneaksjonær/leder og ifølge foretaket ansatt i to selskap (heretter A og B). Det er opplyst at de to virksomhetene innbetalte på innskuddspensjonsavtaler etter lov om innskuddspensjon. Klager var innmeldt i ordningen.

Det er opplyst at avtalen med A ble flyttet til foretaket fra annet foretak 1.1.17, og at foretaket tilbakebetalte til A for mye innbetalt premie for tiden etter at klager ble meldt ut av ordningen fra 31.1.17. Klager fikk utstedt pensjonskapitalbevis for A. Klager er ikke lenger eier av A.

Klager opprettet innskuddspensjonsordning for selskap B og ble meldt inn i ordningen fra oppstart 1.2.17. Det ble åpnet konkurs i B 16.7.18. Pensjonsordningen ble avviklet, og klager fikk utstedt pensjonskapitalbevis.

Pensjonskapitalbevisene ble slått sammen i 2018. Det er vedlagt kontoutskrifter for dette sammenslåtte beviset for årene 2018-2023.

I 2024 kontaktet klager foretaket om bl.a. tidligere innbetalinger. Det var korrespondanse mellom partene.

I e-post av 24.9.24 krevde klager utbetaling av pensjonskapitalen, og anførte at han ikke var ansatt i/ikke fikk lønn fra A eller B, samt at innbetalinger var ugyldige. Videre at klager som daværende eier av foretakene hadde krav på utbetalingene.

Foretaket avslo kravene.

Klager har i det vesentlige anført at innbetalingene var uriktige, og at klager som tidligere eier/leder har krav på å få pengene utbetalt. Klager viser til at han ikke mottok lønn fra foretakene og at han heller ikke var ansatt i disse. Ved konkurs og opphør av virksomheter tilfaller resterende/senere tilkomne midler tidligere eier/aksjonær.

Det må med grunnlag i barnekonvensjonen og avledede bestemmelser tillegges stor vekt at det vil være til klagers barns beste at han har krav på utbetaling.

Foretaket har i det vesentlige anført at midlene tilhører ansatte de ble innbetalt for, og at dette også gjelder for leder med eierinteresser som kan velge om de skal være medlem. Klager var selv eier og leder for A og B, og det er påfallende at aktuelle krav fremmes mange år senere. Klager er ikke lenger eier av A, og B er slettet ved konkurs, og det er derfor ikke klager som kan disponere på vegne av disse. Rette vedkommende for B er boet, og for A dagens eier av virksomheten.

Finansklagenemnda Persons begrunnelse

Spørsmålet er om klager har rett til utbetaling av pensjonskapital i sammenslått pensjonskapitalbevis.

Avtaler etter innskuddsinnskuddspensjonsloven (loi) er etablert innenfor pensjonslovene gjeldende i arbeidsforhold. Flere lover kan være aktuelle, men om de spørsmål klager reiser, er rettstilstanden/reguleringen den samme.

Tjenestepensjonsordningene er skatteincentiverte, og er underlagt lovbestemte rammer. Arbeidsgiver oppretter avtalene, og de kan ved etableringen gjøre valg, blant annet om forvaltningen.

Et fellestrekk er at det ikke er adgang til utbetaling av avtalene ut over det som følger av de aktuelle lovene. Dette følger av at et hovedformål med ordningene er å sikre det enkelte medlem et tillegg til alderspensjon fra Nav. Ordningene er derfor gitt skattemessig fordeler for arbeidsgiver og for medlemmet. Arbeidsgiver har ingen rett til å disponere over innbetalt innskudd ut over eventuelle forvaltningsvalg. Midlene tilordnes det enkelte medlem, som ikke har rett til utbetaling ut over det loven uttrykkelig tillater.

Når arbeidstaker meldes ut av arbeidsgivers ordning (eller ved endringer i denne), skal foretaket utstede et pensjonskapitalbevis (PKB). Innehaveren har adgang til selv å velge hvilken institusjon som skal forvalte midlene, jf. loi. §§ 6-1 til 6-3. Dette forutsetter imidlertid at foretaket medlemmet ønsker å flytte forvaltningen til, overfor medlemmet har akseptert å overta avtalen. Foretaket der midlene står har ingen plikter i dette, ut over å bistå i overføring av avtale og midler når medlemmet har fått slik aksept.

Lovens ordning er at medlemmer som slutter i bedriften som hovedregel meldes ut av ordningen, jf. loi. § 6-1. Ved utstedelse av PKB blir innskudd og avkastning knyttet til medlemmet skilt ut i en avtale som fremover er mellom medlemmet og foretaket. Det følger av § 1-2 "Definisjoner" pkt. l og m at:

- l. Pensjonskapital: innskudd foretatt i samsvar med innskuddsplanen med tillegg av tilført avkastning, samt tilført innskudd i henhold til forsikring av innskuddsfritak ved uførhet. Pensjonskapital i livsforsikringsselskap eller pensjonskasse omfatter i tilfelle også andel av bufferfond.
- m. Pensjonskapitalbevis: kontrakt mellom institusjonen og medlem som har trådt ut av en innskuddspensjonsordning som angir medlemmets rett til opptjent pensjonskapital i henhold til regelverket.

Det følger av § 6-2 at PKB er et bevis for den rett det utmeldte medlemmet har til pensjonskapitalen som frem til da er oppspart for vedkommende. Det ligger i denne ordningen at det utmeldte medlemmet ikke lenger har krav på ytterligere innskudd under ordningen, heller ikke

under eventuelle risikodekninger som innskuddsfritak ved uførhet. Dette følger også forutsetningsvis av § 6-5.

Pensjonskapital kan bare utbetales i henhold til loven, dvs. loi. jf. § 2-1.

§ 2-1. Pensjonsordning for alderspensjon

- (1) Et foretak kan opprette pensjonsordning i samsvar med reglene i loven her for å sikre arbeidstakerne i foretaket alderspensjon i tillegg til de ytelser som til enhver tid utbetales i henhold til lov om folketrygd.
- (2) Retten til alderspensjon skal sikres ved årlige innskudd i samsvar med innskuddsplanen fastsatt i regelverket. Medlemmenes pensjonskapital skal forvaltes i institusjonen hvor foretaket har opprettet pensjonsordning. Det enkelte medlem kan likevel velge å forvalte sin tidligere opptjente pensjonskapital og opptjening i nåværende arbeidsforhold i en annen institusjon etter reglene i § 3-7.
- (3) Pensjonskapital kan bare disponeres og anvendes som fastsatt i loven her.

Loven (loi) gir ingen rett for nåværende eller tidligere eier/leder av virksomheten til å få utbetalt innskudd innbetalt i henhold til avtalen. Dette er likevel ikke til hinder for tilbakebetaling av innskudd for tid der medlemmet var meldt ut, slik foretaket gjorde etter at klager ble meldt ut av ordningen i (arbeidsgiver) i 2017. Dette følger av at arbeidsgiver ikke var forpliktet å innbetale på avtalen for tiden etter at klager var meldt ut, og at allerede innbetalt innskudd for denne tiden derfor ble tilbakebetalt til arbeidsgiver.

Som nevnt over er formålet med pensjonslovene å sikre medlemmet et tillegg til alderspensjon fra Nav. Medlemmet kan derfor tidligst kreve utbetaling av alderspensjon fra fylte 62 år, jf. § 7-1:

§ 7-1. Alder ved uttak av alderspensjon

- (1) Alderspensjon kan tidligst tas ut ved fylte 62 år. Kongen kan fastsette regler om uttak av alderspensjon før fylte 62 år for stillinger som:
 - a. medfører uvanlig fysisk eller psykisk belastning for de ansatte, eller
 - b. krever at de ansatte har særlige fysiske eller psykiske egenskaper for at arbeidet skal bli tilfredsstillende utført på forsvarlig måte.
- (2) Det kan ikke stilles som vilkår i regelverket at alderspensjon bare kan eller må tas ut samtidig med uttak av alderspensjon fra folketrygden. Det kan heller ikke stilles som vilkår at arbeidstaker ikke har heltids- eller deltidsstilling i foretaket eller hos annen arbeidsgiver.

Ut over dette følger det av § 7-4 første ledd at pensjon skal utbetales i minst 10 år og minst til fylte 77 år:

Alderspensjon skal utbetales i et fastsatt antall år fra uttak av pensjon og minst til fylte 77 år, men ikke i noe tilfelle i mindre enn 10 år. Medlem eller innehaver av pensjonskapitalbevis kan kreve at alderspensjon skal utbetales i en lengre periode. Både institusjonen og medlem eller innehaver av pensjonskapitalbevis kan likevel kreve at utbetalingstiden settes ned til det antall hele år som er nødvendig for at samlet årlig alderspensjon utgjør om lag 20 prosent av folketrygdens grunnbeløp

Kortere utbetalingstid er bare mulig dersom årlig utbetaling under det enkelte PKB blir lavere enn 20 % av folketrygdens grunnbeløp. Ved sammenslåtte bevis er utbetaling under det sammenslåtte beviset som er beregningsgrunnlag, ikke de tidligere PKB som ikke lenger finnes.

Nemnda legger her til at det er et gjennomgående trekk ved alle de lovbestemte pensjonsordninger i arbeidsforhold at de har krav til minste utbetalingsperioder, og dermed også de løpende utbetalingenes størrelse.

Det følger av denne gjennomgangen at klager etter loi. ikke har krav på utbetaling av pensjonskapitalen. Dette gjelder uansett om klager vurderes i egenskap av å være nåværende eller tidligere eier, leder av A. eller B, eller som innehaver av aktuelle PKB.

Klager har anført at han ikke var ansatt og/eller ikke mottok lønn i hele/deler av den tiden det ble betalt innskudd under ordningene i A. og B. På denne bakgrunn mener han at disse innbetalingene er ugyldige, og at han som daværende eier/leder har krav på å få disse tilbakebetalt.

Tilbakebetalingskravet reguleres av de ulovfestede reglene om *condictio indebiti*. Det er sikker rett at det er kravstiller som har bevisbyrden for dette.

Det første spørsmålet er om klagers anførsel om at han ikke var ansatt/ikke mottok lønn er sannsynlig.

Klager var eneeier og daglig leder i A. og B., og hadde i kraft av dette et selvstendig ansvar for å følge opp avtalene, herunder at innskudd var i henhold til avtalene. Dette gjelder særlig når de aktuelle avtalene og innskuddene gjaldt han selv i rollen som daglig leder i foretakene. Klager var i disse rollene også ansvarlig for korrekt rapportering til foretaket. Det bemerkes at nemnda også er enige med foretaket i at det er påfallende at klager ikke fremmet innsigelser eller krav om dette før i 2024, flere år etter at innskuddene ble gjort. Slik saken er opplyst finner nemnda at klagers anførsler ikke er sannsynliggjort, og spørsmålet synes ikke egnet for nemndas rent skriftlige saksbehandling.

Det er videre ingen rettslige holdepunkter for klagers anførsler om at interessene til hans barn må vektlegges i vurderingen.

Etter dette er det ikke nødvendig for nemnda å ta stilling til foretakets anførsel om at klager ikke kan fremme krav på vegne av A. eller B.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Persons konklusjon

Foretaket gis medhold.

Ved behandlingen deltok Kaja de Vibe Malling (leder), Jon Einar Martinsen (bransjerepresentant) og Paal Bjønness (forbrukerrepresentant).